

Східноєвропейський
національний
університет
імені Лесі Українки

Ψ

ПСИХОЛОГІЯ ЦІННОСТІ ДУХОВНІСТЬ

Наукова редакція:
М. Ледзінська, І. Філіппова

ЛУЦЬК 2018

**СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ І СОЦІОЛОГІЇ

**ПСИХОЛОГІЯ
ЦІННОСТІ
ДУХОВНІСТЬ**

**PSYCHOLOGY
VALUES
SPIRITUALITY**

Монографія

**Луцьк
Волиньполіграф
2018**

УДК 159.9+316.6](082)

ББК 88я431

П 86

*Рекомендовано до друку вченою радою
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 19 від 26 грудня 2017 р.)*

Рецензенти:

Жанна Вірна – доктор психологічних наук, професор
Східноєвропейського національного університету імені Лесі
Українки

Володимир Онищенко – доктор психологічних наук, професор
Варшавського університету

Світлана Яланська – доктор психологічних наук, професор
Полтавського національного педагогічного університету імені
В.Г. Короленка

Духовність. Цінності. Психологія [монографія] / гол. ред.
М. Ледзінська, І. Філіппова. – Луцьк: Волиньполіграф, 2018. – 212 с.

Автори:

Адамович М., Бенедюк В., Візнюк Ю., Воробей А., Гайдучик П., Гац Г.,
Гошовська Д., Гошовський Я., Грабан А., Єлов В., Ємельянова Ю., Засекіна
Л., Іванова Н., Киричук О., Колісник О., Корпач Н., Коструба Н., Кульчицька
А., Курило Л., Лазорко О., Ледзінська М., Лякішева А., Матвійчук О.,
Марчук Ю., Моргун В., Савелюк Н., Сімовоник А., Сидорук І., Стасюк Л.,
Степуляк М., Федоренко Р., Фенина О., Філіппова І.

ISBN 978-617-7129-62-1

Монографія є результатом узагальнення концептуально-теоретичного доробку та емпіричних розвідок українських і польських дослідників із наукової теми цінностей та духовного розвитку особистості.

Для психологів, педагогів, викладачів, аспірантів, студентів університетів, усіх, хто цікавиться формуванням цінностей на різних вікових етапах розвитку людини та розвитком морально-духовної особистості в сучасних умовах.

ISBN 978-617-7129-62-1

УДК 159.9+316.6](082)

ББК 88я431

© Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки, 2018

© М. Ледзінська, І. Філіппова (наукова
редакція), 2018

© Мажула Ю.М. (обкладинка), 2018

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА 7

РОЗДІЛ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ТА ДИНАМІКА ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ

Гайдучик Петро Данилович

СЕПАРАЦІЙНА ТРИВОГА ОСОБИСТОСТІ В СТРУКТУРІ
ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗНАННЯ 8

Haydychik P.

Separative anxiety of personality in the structure of psychological knowledge..... 8

Гошовський Ярослав Олександрович

ГЕНЕТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА ПАРАДИГМА
ВИВЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ 13

Hoshovskyi Y.

Genetic psychology as methodological paradigm of personality study..... 13

Graban Artem

RADYKALIZACJA JEDNOSTKI – TRANSFORMACJA WARTOŚCI W
POSZUKIWANIU PRZYNALEŻNOŚCI I BEZPIECZEŃSTWA 20

РАДИКАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ – ТРАНСФОРМАЦІЯ ЦІННОСТЕЙ В
ПОШУКАХ НАЛЕЖНОСТІ ТА БЕЗПЕКИ..... 20

Graban A.

Radicalization of personality – transformation of values in search of belonging and
security 20

Колісник Олексій Петрович

ДУХОВНИЙ САМОРОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ В ЦІННІСНО-СМИСЛОВІЙ
КОНЦЕПЦІЇ ОСОБИСТОСТІ 29

Kolisnyk O.

Spiritual self-development of personality in the valuation-meaningful conception of
personality 29

Ледзінська Марія, Філіппова Інеса

ЧАСОВА ОРІЄНТАЦІЯ ТА СТАВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ДО ПРИЙНЯТТЯ
ЗМІН В ПЕРІОД ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ТА ДІАГНОСТИЧНИЙ
АСПЕКТИ 37

Ledzinska M., Filippova I.

Time orientation and attitudes of personality toward the acceptance of changes in the
globalization era: methodological and diagnostic aspects 37

Марчук Юлія Сергіївна

ЦІННОСТІ ЯК СКЛАДОВА ДУХОВНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ 45

Marchuk Y.

Values as a part of the spiritual development of personality 45

<i>Моргун Володимир Федорович</i>	
ІНОБУТТЯ ОСОБИСТОСТІ ПІСЛЯ СМЕРТІ ЯК ЦІННІСТЬ.....	52
<i>Morgun V.</i>	
Further the beyond existence of personality after death as a value	52

<i>Stepulak Marian Zdzislaw</i>	
ZMANY W PREFERENCJACH WARTOŚCI U MŁODZIEŻY POLSKIEJ PO 1989 ROKU.....	60
ЗМІНИ В ПРЕФЕРЕНЦІЯХ ЦІННОСТЕЙ У ПОЛЬСЬКОЇ МОЛОДІ ПІСЛЯ 1989 РОКУ.....	60
<i>Stepulak M. Z.</i>	
Changes in value preferences in Polish youth after 1989.....	60

РОЗДІЛ 2. ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ ЛЮДИНИ

<i>Adamowicz Marzenna Magda</i>	
CECHY OSOBOWOŚCI TWÓRCZYCH PEDAGOGICZNIE NAUCZYCIELI.....	68
ОСОБИСТІ РИСИ ПЕДАГОГІЧНО ТВОРЧИХ ВЧИТЕЛІВ	68
<i>Adamowicz M. M.</i>	
Personal traits of pedagogically creative teachers	68

<i>Гац Георгій Опанасович, Стасюк Людмила Павлівна</i>	
ФОРМУВАННЯ ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПІЗНАВАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	76
<i>Hatz H., Stasiuk L.</i>	
Spiritual values formation in the process of children's cognitive activity in the upper preschoolage	76

<i>Гошовська Дарія Тарасівна</i>	
МОРАЛЬНЕ САМОУСВІДОМЛЕННЯ ЯК ОСОБИСТІСНА ЦІННІСТЬ У КОНТЕКСТІ ГЕНДЕРНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ	83
<i>Hoshovska D.</i>	
Moral self-consciousness as a personality value in the context of gender socialization ...	83

<i>Ємельянова Юлія Павлівна</i>	
ВІРТУАЛІЗАЦІЯ СЕРЕДОВИЩА: ЇЇ СОЦІАЛЬНИЙ І КУЛЬТУРНИЙ СЕНС.....	90
<i>Yemeljanova Y.</i>	
Virtualization of the environment: its social and cultural meaning	90

<i>Засєкіна Лариса Володимирівна, Сімовоник Альона</i>	
ВПЛИВ ЖИТТЄВИХ СЦЕНАРІЇВ НА СПРЯМОВАНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ	98
<i>Zasiekina L., Simovonyuk A.</i>	
Exertion of influence by life scenarios on the orientation of personality in the adolescent age.....	98

<i>Іванова Наталія Володимирівна</i>	
ДОШКІЛЬНА ОСВІТА В ТОПОСІ ДУХОВНО-ОНТОЛОГІЧНИХ СТРАТЕГІЙ МИСЛЕННЯ	108
<i>Ivanova N.</i>	
Pre-school education in the topos of spiritual-ontological thinking strategies	108

<i>Киричук Олександр Олексійович</i>	
ФАСИЛІТАЦІЯ В ПРОСТОРІ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ОСОБИСТОСТІ	114
<i>Kyrychuk O.</i>	
Facilitation in the space of personality life activity	114
<i>Кульчицька Анна Валеріївна, Воробей Анастасія</i>	
ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ ЯК ЧИННИК СПОЖИВЧОЇ	
ПОВЕДІНКИ.....	119
<i>Kul'chytzka A., Vorobej A.</i>	
Value orientations of personality as a factor of consumering behavior.....	119
<i>Лякішева Анна Володимирівна, Корнач Надія Іванівна</i>	
ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ	
СФЕРИ	125
<i>Liakisheva A., Kornach N.</i>	
Formation of social behavior of future specialists in the social sphere	125
<i>Сидорук Ірина Ігорівна</i>	
ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ	
СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ.....	132
<i>Sydoruk I.</i>	
Toward the problem of social activity formation in future social workers.....	132
<i>Філіппова Інесса Юріївна</i>	
ЦІННІСНО-СМИСЛОВА СФЕРА АЛЬТРУІСТИЧНОЇ ОСОБИСТОСТІ.....	138
<i>Filipova I.</i>	
The valuation-meaningful sphere of an altruistic personality	138

РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ ЗАСОБИ ПСИХОТЕХНІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

<i>Єлов Віталій Андрійович , Кульчицька Анна Валеріївна</i>	
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРВ'ЮВАННЯ ОСОБИ, ЯКА	
ЗВЕРНУЛАСЯ ЗА ПРАВОВОЮ ДОПОМОГОЮ	148
<i>Yelov V., Kul'chytzka A.</i>	
Social-psychological features of interviewing the personality referred to the legal services	148
<i>Коструба Наталія Сергіївна</i>	
РОЗВИТОК ДУХОВНОСТІ ЯК ІНТЕГРАЛЬНОГО ОСОБИСТІСНОГО	
УТВОРЕННЯ ЗАСОБАМИ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ТРЕНІНГУ	155
<i>Kostruba N.</i>	
Development of spirituality as an integral personality formation by means of social-	
psychological training.....	155
<i>Лазорко Ольга Валеріївна</i>	
ЕФЕКТИ САМОУПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНОЮ БЕЗПЕКОЮ ОСОБИСТОСТІ .	160
<i>Lazorko O.</i>	
Self-management effects of personality professional safety	160
<i>Матвійчук Ольга Степанівна, Курило Лідія Степанівна</i>	
КОНСУЛЬТАТИВНА РОБОТА ПСИХОЛОГА З БАТЬКАМИ З ФОРМУВАННЯ	
ЦІННІСНО-СМИСЛОВОЇ СФЕРИ ПІДЛІТКІВ.....	167

Matviychuk O., Kurylo L.

Consulting work of psychologists with parents concerning with formation of the valuation-meaningful sphere of adolescents.....167

Савелюк Наталія Михайлівна

НЕСВІДОМІ АСПЕКТИ МОЛИТОВНОГО ДИСКУРСУ ТА ПРОБЛЕМА ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ.....171

Saveliuk N.

Unconscious aspects of prayerful discourse and the problem of psychological well-being...171

РОЗДІЛ 4. ПОРУШЕННЯ ЦІННІСНО-СМИСЛОВОЇ СФЕРИ ЛЮДИНИ

Бенедюк Володимир Іванович

ЕМОЦІЙНА СФЕРА НЕВРОТИЧНОЇ ОСОБИСТОСТІ: ВИЗНАЧАЛЬНІ ОЗНАКИ І ХАРАКТЕРИСТИКИ.....181

Benediuk V.

Emotional sphere of neurotic personality: determinant features and characteristics181

Візнюк Юлія Миколаївна

ЕМПІРИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ДЛЯ ДОСЛІДЖЕННЯ САМОПРИЙНЯТТЯ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ДЕПРИВОВАНИХ ПІДЛІТКІВ.....189

Vizniuk Y.

Empirical tools for research of self-acceptance and social identity of deprived teenagers.189

Федоренко Раїса Петрівна

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СІМЕЙНИХ ВЗАЄМИН ПІДЛІТКІВ ІЗ СУЇЦИДАЛЬНИМИ ТЕНДЕНЦІЯМИ.....196

Fedorenko R.

Psychological features of adolescents with suicidal tendencies: family mutual relationships.....196

Фенина Оксана Ярославівна

ПРИЧИНИ ФОРМУВАННЯ ДИТЯЧИХ НЕВРОЗІВ: ЦІННІСНИЙ ВИМІР203

Fenyna O.

Origins of the child neurosis development: value dimension.....203

УДК 316. 612

Сидорук Ірина Ігорівна

кандидат педагогічних наук, доцент

доцент кафедри соціальної педагогіки та

педагогіки вищої школи Східноєвропейського

національного університету імені лесі Українки,

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Постановка наукової проблеми та її актуальність. Інтенсивний розвиток сучасного українського суспільства зумовлює глибокі соціально-економічні та демократичні перетворення, оновлення освітньої парадигми, що висувають принципово нові вимоги до підготовки майбутніх соціальних працівників, які в умовах сьогодення мають стати активними агентами держави, виявляти та допомагати вирішувати різноманітні проблеми. У цьому світлі компетентність

соціальних працівників, які здійснюють свою діяльність в мінливих умовах одночасного впливу багатьох чинників, тісно пов'язана із результативністю соціальних дій та співпраці соціальних інститутів, урегулюванням суспільних відносин, готовністю студентської молоді до прояву активної громадянської позиції та соціальної активності.

Крім означеного вище, професійна підготовка майбутніх соціальних працівників має відповідати новим запитам сучасного суспільства, враховуючи різновекторні соціальні зв'язки, а це потребує від майбутніх фахівців ширших та глибших знань для досягнення суспільних процесів, вироблення належних умінь для встановлення повноцінних соціальних взаємин, способів утвердження себе в суспільстві та оволодіння механізмами самореалізації. При цьому важливим є забезпечення гармонії між особистістю та суспільством, що передбачає засвоєння його членами схвалюваних ним соціальних цінностей, здатність майбутніх фахівців соціальної сфери вибудовувати багатобічні, ефективні взаємозв'язки із соціальним оточенням, яке перебуває в постійному русі.

Майбутні фахівці у галузі соціальної роботи мають бути адаптивним, динамічними, креативними, неупередженими, готовими до реальної практичної діяльності, володіти навичками самостійної праці й професійного самовдосконалення, бути всебічно розвиненими, мобільними, вміти конкурувати вже на початку професійної діяльності, нестандартно мислити, творчо застосовувати знання у складних виробничих, соціальних ситуаціях, урахувати реальні умови соціального середовища, у якому здійснюється професійна діяльність.

Таким чином, соціальні потреби виступають джерелом соціальної активності особистості [3], а соціальна активність майбутніх соціальних працівників: є значущою в особистісному та професійному зростанні майбутніх фахівців зокрема, та для успішного суспільного розвитку загалом; створює підґрунтя для саморозвитку та самореалізації, самонавчання та самовиховання майбутніх фахівців, розвитку лідерських якостей; сприяє налагодженню зв'язків і комунікації, корисних в майбутній професійній діяльності, підвищенню творчого потенціалу майбутніх фахівців, формуванню та поліпшенню цивільного суспільства, є необхідною умовою фахової підготовки майбутніх соціальних працівників та їх становлення як конкурентоспроможних фахівців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ідеї розвитку активності особистості висвітлено в працях таких відомих психологів, як І. Бех, Л. Виготський, Л. Божович, В. Зінченко та ін.; структура соціальної активності стала предметом самостійного дослідження О. Валуйського, Н. Венедиктової, Я. Левченко, А. Норець, В. Радула та ін.

П. Бергер, Е. Гіденс, Е. Гофман, І. Кон, Т. Парсонс, Ю. Н. Черниш, М. Шульга та ін. у своїх працях розкривають особливості взаємодії особистості і суспільства.

У теорії соціальної педагогіки різні аспекти формування соціальної активності студентів відображено в дисертаційних дослідженнях О. Кулінченко, Т. Лях, Н. Грищенко, О. Севастьянової, Н. Сівак, В. М. Шахрай, С. Шашенко та ін.

Проаналізувавши наукові праці ми з'ясували, що за своєю сутністю соціальна активність особистості є свідченням цілісності особистості, готовності до соціальної взаємодії, ініціативності, самостійності, сприяє засвоєнню широкого спектру соціальних ролей, самоідентифікації та самоактуалізації особистості тощо [4].

Мета статті – актуалізувати проблему соціальної активності майбутніх соціальних працівників та дослідити розуміння студентами змісту дефініції «соціальна активність».

Виклад основного матеріалу дослідження. Майбутні соціальні фахівці – молодь – найбільш потужний творчий та інтелектуальний потенціал, вікова група, від соціально-громадянських цінностей та якості професійної, наукової підготовки якої залежить майбутнє не лише власної країни. Психовікова специфіка студентської молоді (становлення соціальних ціннісних орієнтацій, професійної свідомості, юнацький максималізм, активно-дієвий інтерес до нового, мотивованість на самоактуалізацію та самореалізацію, прагнення самостійності та незалежності і т. п.) може спричинити як набуття соціального лідерства цією віковою групою в суспільстві, так і призвести до її громадсько-професійної деформації, що значною мірою залежатиме від освітньо-виховного, стимулюючого до соціальної активності середовища вищого навчального закладу.

Соціальна активність студентів, особливо майбутніх соціальних працівників, професійна діяльність яких здійснюватиметься безпосередньо в сфері «людина-людина» – важливий елемент суспільного життя, що стимулює суспільство до розвитку; діяльність, спрямована на пошук оригінальних рішень у різних ситуаціях; процес здійснення соціально значимої діяльності по перетворенню навколишнього середовища та створенню нового продукту; здатність аналізувати, узагальнювати і використовувати на практиці свій життєвий досвід; спосіб отримання певного соціального досвіду через соціальну взаємодію з оточуючими.

Крім означеного, останнім часом досить активно обговорюється проект Закону України «Про молодь», згідно якого до вже існуючих понять можуть додатися нові, необхідні для української молоді. Наприклад, термін «участь молоді». Він означає, що всі рішення, які приймаються державною та стосуються молоді приймаються за участю молоді. Зокрема, розкриваючи проблему розвитку молодіжної участі в процесі волонтерської діяльності студентів спеціальності «Соціальна педагогіка», Н. І. Корпач вказує на те, що молодіжна участь – це і показник активної громадянської позиції молодих людей, і своєрідний показник розвитку особистості. Молодіжна участь реалізується через місцеві спільноти, органи влади, учнівське та студентське самоврядування, молодіжні організації та волонтерську діяльність [1, с.357].

Також новими для українського законодавства можуть стати поняття «молодіжна робота», «молодіжний працівник», «молодіжний центр» тощо.

Незважаючи на те, що Закон наразі не прийнято, в Україні активно розвиваються молодіжні центри та з 2014 року за підтримки Програми розвитку ООН України та у співпраці з Міністерством молоді та спорту України та Державного інституту сімейної та молодіжної політики реалізується Програма «Молодіжний працівник».

Мета даної програми – підвищення кваліфікації молодіжних лідерів та фахівців молодіжної галузі в умовах децентралізації задля підвищення ефективності розробки та реалізації обґрунтованої молодіжної політики на локальному та регіональному рівнях. Серед основних напрямів діяльності молодіжних працівників: реалізація державної молодіжної політики та забезпечення і розвиток взаємозв'язку державних органів, молодіжних об'єднань та неформальних молодіжних спільнот на регіональному та місцевому рівнях; сприяння координації роботи молодіжних колективів та об'єднань; участь у розробці й реалізації молодіжних проектів та програм; надання консультаційної

допомоги підліткам, молоді, молодим сім'ям (профорієнтаційної, правової, соціальної, психологічної, оздоровчої та ін.); моніторинг інформації про становище молоді в регіонах (формування «соціальних паспортів» різних груп молоді). Програма базується на між секторному та міжгалузевому підходах. Програма також декларує виокремлення молодіжної роботи як окремого професійного напрямку.

Як свідчать результати соціологічного дослідження «Молодь Волині – 2017», проведеного Молодіжним центром Волині спільно з Державним інститутом сімейної та молодіжної політики, проведеного з метою вивчення цінностей та життєвих пріоритетів молоді, яка приживає у Волинській області, чинників, що впливають на формування цінностей в молодіжному середовищі, напрямів та завдань молодіжної роботи, для забезпечення більш ефективної роботи з молоддю, в молодіжних організаціях існує потреба в кваліфікованих кадрах і підвищенні їхньої кваліфікації. Відтак такими фахівцями можуть бути соціально активні майбутні соціальні працівники, які за методом «рівний-рівному» будуть працювати з молоддю та набувати фахових компетентностей. Разом з тим, молодіжні центри, що створюються та функціонують в Україні, потребують соціально активної молоді. Проте, результати соціологічного дослідження «Молодь Волині – 2017» проведеного у квітні-травні 2017 року показали, що залучаються до роботи дитячих та молодіжних громадських організацій 19,2 % молодих людей, з них: 4,5 % є членами таких організацій, а 14,7% іноді відвідують окремі заходи, що проводяться [5,с.16]. Тому виникає гостра необхідність в формування соціальної активності молоді загалом та соціальних працівників зокрема.

З метою отримання об'єктивних результатів щодо розуміння змісту та трактування дефініції «соціальна активність», нами було проведено опитування серед студентів III-V курсів спеціальності «Соціальна педагогіка». Опитуванням було охоплено 41 студент.

Відповідаючи на питання «Що таке соціальна активність особистості?» 12,2% опитаних не змогли дати відповідь на поставлене запитання. З них, 13,6 % респондентів – студенти третього курсу, 23,1% респондент – студенти четвертого курсу.

Результати проведеного опитування представлені в діаграмах: рис. 1 (трактування дефініції «соціальна активність» студентами 3-го курсу спеціальності «Соціальна педагогіка»), рис. 2 (трактування дефініції «соціальна активність» студентами 3-го курсу спеціальності «Соціальна педагогіка»), рис. 3 (трактування дефініції «соціальна активність» студентами 4-го курсу спеціальності «Соціальна педагогіка»).

Рис. 1 Трактування дефініції «соціальна активність» студентами 3-го курсу спеціальності «Соціальна педагогіка»

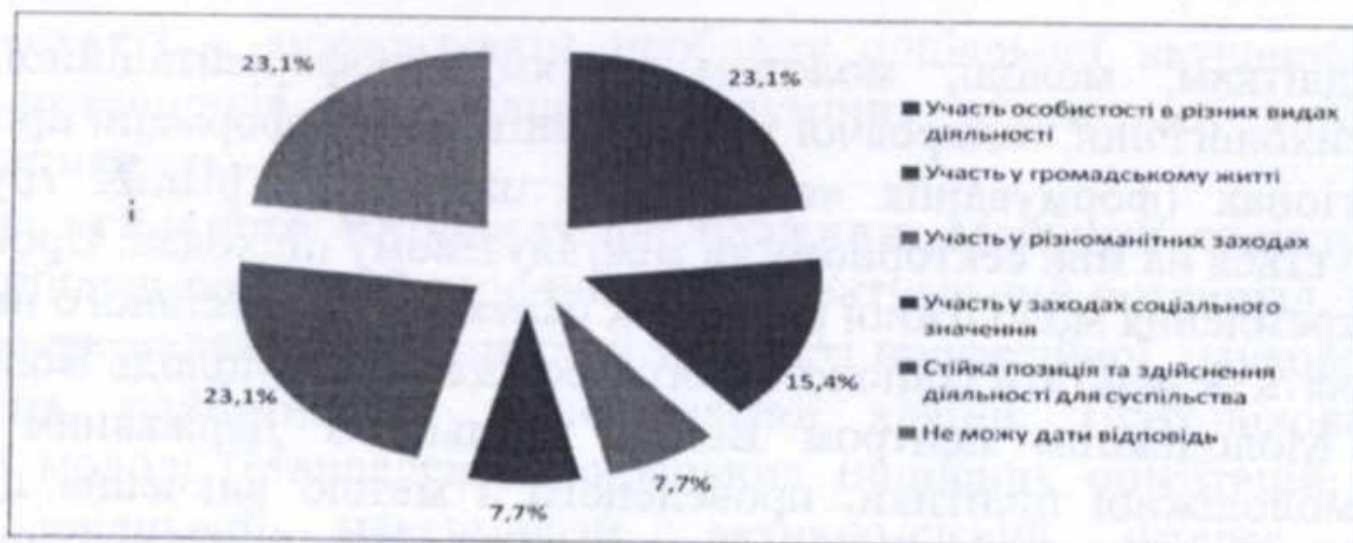

Рис. 2 Тракткування дефініції «соціальна активність» студентами 4-го курсу спеціальності «Соціальна педагогіка»

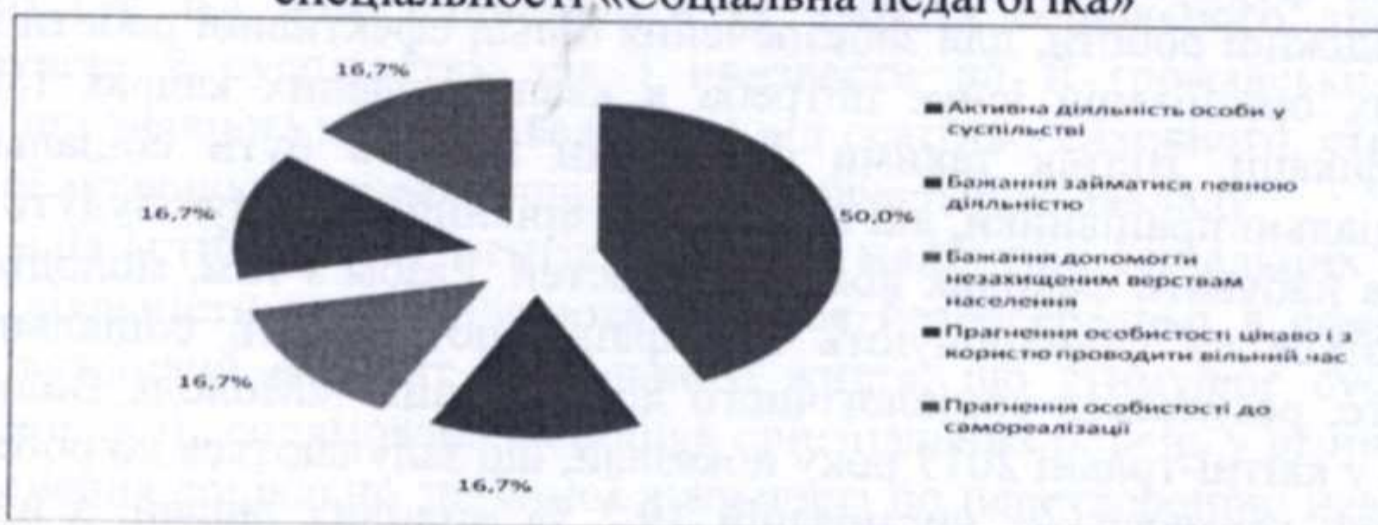

Рис. 3 Тракткування дефініції «соціальна активність» студентами 5-го курсу спеціальності «Соціальна педагогіка»

Аналіз відповідей засвідчує, що 40,9 % студентів 3-го курсу під соціальною активністю розуміють участь у різноманітних заходах, організаціях та, відповідно, 15,4 % студентів 4-го курсу дотримуються тієї ж точки зору. Загалом, 26,8 % опитаних (3-5 курси) співвідносять поняття «соціальна активність» з поняттям «участь у заходах».

Як діяльність особистості в суспільстві трактує дефініцію «соціальна активність» 18,2 % студентів 3-го курсу, 61,5 % студентів 4-го курсу, 50% студентів 5-го курсу (магістрів). Загалом, це 36,6% усіх опитаних.

Як прагнення до дій (самореалізації, цікаво і з користю проводити вільний час тощо) трактує дефініцію «соціальна активність» 33,3 % студентів 5-го курсу. Загалом, це 4,9% опитаних.

Як бажання займатися певною діяльністю трактує дефініцію «соціальна активність» 4,5 % студентів 3-го курсу та 33,3 % студентів 5-го курсу. Загалом, це 7,3 % опитаних.

13,6 % студентів 3-го курсу охарактеризували дефініцію «соціальна активність» як повноту зв'язків особистості з соціумом (це 7,3% усіх опитаних), як перетворення особистості на суб'єкта суспільних відносин – 4,5 % респондентів 3-го курсу (це 0,02% усіх опитаних) та як всебічний розвиток особистості – 4,5 % студентів 3-го курсу (це 0,02% усіх опитаних).

Як бачимо, студенти – майбутні соціальні працівники не характеризують дефініцію «соціальна активність» як соціально-психологічна якість, творча спроможність, соціально-ціннісні вчинки і поведінка, взаємодія між особистістю і соціальним середовищем в процесі якої відбувається перетворення і середовища, і суб'єкта, характеристика особистості тощо.

Не пов'язують соціальну активність з вихованням самостійності, відповідальності, ініціативності, креативності; формуванням способів мислення і

відповідних способів поведінки; освоєнням способів практичного вирішення різних завдань соціальної взаємодії, спрямованих на взаємовигідне співробітництво; професійною підготовкою по налагодженню зв'язків з фахівцями, організаціями тощо, які будуть корисні в майбутній професійній діяльності.

Таким чином, результати опитування показали, що формування соціальної активності майбутніх соціальних працівників повинне включати ґрунтовне усвідомлення студентами: сутності соціальної активності особистості, її структури та значущості для успішного суспільного розвитку й особистісного та професійного зростання; того що соціальна активність створює підґрунтя для саморозвитку та самореалізації, самонавчання та самовиховання майбутніх фахівців, розвитку лідерських якостей, налагодження зв'язків і комунікації, корисних в майбутній професійній діяльності, підвищення їх творчого потенціалу, сприяє формуванню та поліпшенню цивільного суспільства, є необхідною умови фахової підготовки та становлення студентів як конкурентоспроможних фахівців.

Проведене дослідження дозволило визначити також ряд суперечностей, які потребують подальших наукових розвідок та вирішення: значущість соціальної активності як провідної якості майбутніх фахівців соціальної сфери, що забезпечує становлення успішного професійного майбутнього фахівця, та недостатньою розробленістю теоретико-методичних засад її формування в процесі фахової підготовки в закладі вищої освіти; потребами громадянського суспільства у конкурентоздатних соціальних працівниках, фахівцях з соціальної роботи з високим рівнем соціальної активності, широкими потенційними можливостями процесу фахової підготовки в умовах закладу вищої освіти щодо формування соціальної активності майбутніх фахівців та невизначеністю ефективних соціально-педагогічних умов, які забезпечать ефективність цього процесу; необхідністю формування соціальної активності майбутніх соціальних працівників в умовах освітньо-виховного середовища вищого навчального закладу та відсутністю відповідної моделі формування соціальної активності майбутніх фахівців; необхідністю трансформації підходів до формування соціальної активності майбутніх фахівців і відсутністю в соціальній роботі теоретичних та методичних засад здійснення цього процесу; потребою підвищення рівня соціальної активності студентської молоді через створення особистісно розвиваючого освітньо-виховного середовища у виші.

Список використаних джерел:

1. Корпач Н. І. Особливості розвитку молодіжної участі у волонтерській діяльності / Н. І. Корпач, С. П. Олешак // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб.наук.праць. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. – Вип. 18, кн.1. – С. 351 – 360.
2. Кулінченко О. С. Формування соціальної активності студентів в умовах діяльності органів самоврядування вищого навчального закладу : автореферат дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05 / О. С. Кулінченко ; наук. кер. Р. Х. Вайнола ; М-во освіти і науки України. – Київ, 2015. – 23 с.
3. Лякішева А. В. Соціальна поведінка і групова взаємодія [Текст] : монографія : / Анна Володимирівна Лякішева. – Луцьк : Вежа-Друк, 2014. – 368 с. – С. 21.
4. Лякішева А., Сидорук І. Соціальна активність майбутніх соціальних педагогів як чинник їх професійного становлення / Анна Лякішева, Ірина Сидорук // Актуальні проблеми педагогічної освіти : європейський і національний вимір : Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (16-17 травня 2017 року) [Текст] / А.В.Лякішева (заг. ред.), І. М. Брушневська, П. М. Гусак, та ін. – Луцьк : ФОП Покора І. О., 2017. – 278с.
5. Соціологічне дослідження «Молодь Волині – 2017». – 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uc.volyn.net/doslidzhennya-molod-volyni-2017/>
6. Шахрай В. М. Теоретико-методичні засади формування соціальної компетентності учнів основної і старшої школи засобами театрального мистецтва [Текст] : автореферат... д-ра пед. наук, спец.:

13.00.05 - соціальна педагогіка; спец.: 13.00.07 - теорія і методика виховання / Шахрай В. М. – К. : Ін-т проблем виховання, 2016. – 43 с.

References:

1. Korpach N. I. Osoblyvosti rozvytku molodizhnoyi uchasti u volonters'kiy diyal'nosti / N. I. Korpach, S. P. Oleshak // Teoretyko-metodychni problemy vykhovannya ditey ta uchniv's'koyi molodi : zb.nauk.prats'. – Kirovohrad : Imeks-LTD, 2014. – Vyp. 18, kn..1. – S. 351 – 360.
2. Kulinchenko O. S. Formuvannya sotsial'noyi aktyvnosti studentiv v umovakh diyal'nosti orhaniv samovryaduvannya vyshchoho navchal'noho zakladu : avtoreferat dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.05 / O. S. Kulinchenko ; nauk. ker. R. Kh. Vaynola ; M-vo osvity i nauky Ukrayiny. – Kyiv, 2015. – 23 s.
3. Lyakisheva A. V. Sotsial'na povedinka i hrupova vzayemodiya □Tekst□ : monohrafiya : / Anna Volodymyrivna Lyakisheva. – Luts'k : Vezha-Druk, 2014. – 368 s. – S. 21.
4. Lyakisheva A., Sydoruk I. Sotsial'na aktyvnist' maybutnikh sotsial'nykh pedahohiv yak chynnyk yikh profesiynoho stanovlennya / Anna Lyakisheva, Iryna Sydoruk // Aktual'ni problemy pedahohichnoyi osvity : yevropeys'kyu i natsional'nyu vymir : Materialy II Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi (16-17 travnya 2017 roku) [Tekst] / A.V.Lyakisheva (zah. red.), I. M. Brushnevs'ka, P. M. Husak, ta in. – Luts'k : FOP Pokora I. O., 2017. – 278s.
5. Sotsiolohichne doslidzhennya «Molod' Volyni – 2017». – 2017 [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupa : <http://yc.volyn.net/doslidzhennya-molod-volyni-2017/>
6. Shakhrai V. M. Teoretyko-metodychni zasady formuvannya sotsial'noyi kompetentnosti uchniv osnovnoyi i starshoyi shkoly zasobamy teatral'noho mystetstva [Tekst] : avtoreferat... d-ra ped. nauk, spets.: 13.00.05 - sotsial'na pedahohika; spets.: 13.00.07 - teoriya i metodyka vykhovannya / Shakhrai V. M. – K. : In-t problem vykhovannya, 2016. – 43 s.

Анотація

У статті автор актуалізує проблему соціальної активності майбутніх соціальних працівників. Науковець розглядає соціальну активність майбутніх соціальних працівників як необхідну умову фахової підготовки конкурентоздатного фахівця та розкриває значущість соціальної активності майбутніх фахівців соціальної сфери для успішного суспільного розвитку, особистісного та професійного зростання. У статті подано результати проведеного дослідження щодо розуміння студентами – майбутніми соціальними працівниками змісту дефініції «соціальна активність».

Ключові слова: соціальна активність, майбутні соціальні працівники, професійна діяльність, підготовка майбутніх соціальних працівників, молодіжний працівник.

Summary

In the article the author actualizes the problem of social activity of future social workers. The scientist considers social activity of future social workers as a necessary condition for professional training of a competitive specialist. The author of the article reveals the importance of social activity of future social professionals for successful social development and personal and professional growth. The article presents the results of the conducted research on the understanding of the definition of "social activity" by students - future social workers.

Key words: social activity, future social workers, professional activity, preparation of future social workers, youth worker.